

Oponentský posudek bakalářské práce

Petra Trachtmanová

Dívání se na krutost ke zvířatům: vizuální kultura zachycující krutost ke zvířatům

Universita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Petra Trachtmanová se ve své bakalářské práci zabývá tím, jak se vizuálně zobrazuje utrpení zvířat v populární kultuře. Autorka si vybrala velice zajímavé téma, které se rozhodla pojmout teoreticky, protože práce neobsahuje empirickou část.

Samotná práce se mi po přečtení nehodnotí lehce. Na jedné straně zajímavé téma, které autorka po obsahové stránce zvládla a prokázala porozumění tomu, o čem píše, na straně druhé problematické formální zpracování práce, které při jejím čtení neustále „odvádí“ pozornost od obsahu a působí rušivě. Přestože nejsme jazykový purista, tak i na můj vkus práce obsahuje neuvěřitelné množství překlepů, špatně vyskloňovaných slov, chybějících interpunkčních znamének, hrubek a špatného slovosledu, takže vyvolává otázku, zda autorka práci po sobě vůbec četla. Celá práce, přestože je po obsahové stránce logicky a dobře strukturovaná, je psaná těžkopádným jazykem, s dlouhými větami, ve kterých se čtenář ztrácí.

Hodnocení práce, tak z mého pohledu, začnu poněkud netradičně touto formální stránkou. Jak jsem se již zmínil, první problém vidím v tom, že autorka píše těžkopádným jazykem, s dlouhými souvětími a bez čárek, často tak na hranici srozumitelnosti. Namátkou například věta na str. 59: *„Tento odpor k vlastní zvířeckosti se manifestuje ve snaze obecného rozumu lidské fyzické i psychologické příbuzenství se zvířaty vymazat z povědomí, obrazy smíšení identit spojit s konotacemi nemorálnosti, směšnosti, jak to bylo vidět na středověkých maskách a obklopovat se obrazy oddělených identit člověka a zvířete, s jasnou vizuální*

strukturou dominance a ovládní.“ Nebo na str. 21: „*Samotné zvíře, možnost, že by bylo zahlédnuta morální problematičnost jeho utrpení, je překryto touto rolí.*“ Dále práce obsahuje neuvěřitelné množství překlepů , například: exploitací, místo exploatací (str. 10), otázkou, místo otázku (str. 11), argumenům, místo argumentům (str.14), jsou nám zvířata podobní, místo podobná (str. 20), atd.

Autorka, která pracovala převážně s literaturou v anglickém jazyce, přejímá logiku angličtiny i do svého psaní v českém jazyce, do slovosledu a velice často používá a nadužívá trpný rod, např. být zábranou, namísto zabraňovat (str. 31), mělo by být chráněno, namísto mělo by se chránit (str. 56), atd. A konečně se autorka nevyhnula ani „klasickým hrubkám“, např. laboratoře ...zastřeli (str. 40) atd.

Poslední výtka k formálnímu zpracování se týká zdrojů, autorka v práci odkazuje na Deleuze a Gaultariho, ale nemá je v seznamu literatury, stejně jako LeGuin (1990). V textu odkazuje na Bakera (2001), ale v seznamu literatury má od Bakera z roku 2001 dvě díla a není jasné, na jaké odkazuje v tom konkrétním případě.

Nekvalitní jazykové a formální zpracování bakalářské práce tak do značné míry „shazuje“ její obsah. Tady je v prvé řadě ocenit, že autorka pracuje s velkým množstvím zahraniční literatury. Práci strukturuje logicky: nejdříve se zabývá tím, jestli je zvíře schopno trpět, pak následuje část o historii zobrazování zvířat a následně dvě stěžejní kapitoly o tom jak jsou v populární kultuře zvířata zobrazována dnes a jestli je možné jiné zobrazení utrpení zvířat. Jako oponent se ale zaměřím především na problematická místa.

V kapitole 4.1. *Politika zvířecího zobrazování* se tato část jen velice letmo a povrchně zmiňuje i tom, jak aktivisté zobrazují utrpení zvířat a nenaplnuje tak to, co slibuje. Autorka nečerpá, z aktivistické literatury, takže na straně jedné se o tématu, které je v názvu kapitoly příliš nedozvíme, na straně druhé, pak autorka poměrně diskutabilně interpretuje aktivistickou ikonografii (obr. 11 v příloze). Obrázek aktivisty v kukle, který zachraňuje týrané zvíře je součástí sebe prezentace a ikonografie radikálních skupin (např. Animal liberation front) a autorčino tvrzení, že to je popkulturní stereotyp, kterým upevňuje předsudky vůči aktivistům, jakožto extremistům a fanatikům, je více než zjednodušující.

Autorka v závěru píše, že jejím „*stěžejním zájmem byla popkulturní zobrazení zvířat, neboť právě popkultura ...tvoří nejen význam..., ale ovládá i postoje společnosti k jejich utrpení...*“ (str. 67). Popkultura tak v její práci představuje jeden z ústředních pojmů, který ale

není nikde vymezen. Není jasné, co autorka tímto pojmem myslí, není tam žádná definice, ani odkazy na autory, koncepty. Například John Storey v knize *Cultural Theory and Popular Culture* uvádí šest způsobů, jak je možné popkulturu definovat. Autorka, která píše, že „popkultura, chce řídit, co je a co není dovoleno ukazovat v souvislosti se zvířetem“ a „popkultura vidí v očích zvířete jen samu sebe“ (str. 37), tak s popkulturou zachází, alespoň v některých pasážích, jako by byla zcela homogenní, jako by to byl nějaký sociální aktér, který vidí, řídí. Přitom na str. 58, když popisuje možnosti jiného zobrazení utrpení zvířete skrze některá komiksová zpracování, píše o záslužné a paradoxní roli popkultury. Nicméně tato paradoxnost, ambivalentnost popkultury tu není nijak rozpracována.

Problém vidím i v základním teoretickém východisku autorky, která se zobrazením utrpení zvířat v popkultuře pracuje až příliš odtrženě od „materiální reality“, jakoby se veškerá popkultura odehrávala ve vakuu. To ji tak vede k tvrzení v na str. 65: „Popkultura se permanentně utvrzuje v přesvědčení o racionalitě svých významů a své podoby zvířat si tvoří bez ohledu na probíhající realitu“. Autorka má svým způsobem pravdu a krteček z Millerových pohádek nemá s krtkem v realitě příliš společného. Ale pokud dále píše, že „vizuální popkultura pokračuje v zobrazování trpícího zvířete jako nevážného, marginálního prostředku pro symbolické znázornění... nadřazenosti vlastní kultury...“ (str. 67), pak to ale hodně souvisí s „realitou“ hospodářských zvířat, s tím co jíme, jak se bavíme ve volném čase. Souvisí to tedy se sociálními praktikami, respektive s tím co lidé každodenně dělají, protože tyto sociální praktiky ovlivňují jejich vnímání přírody a spoluutvářejí jejich různá pojetí přírody a vztahu k mimolidskému světu (podrobněji např. Macnaghten, Urry v knize *Contested Natures*).

Ostatně problematické je i to, jak autorka pojímá významy v popkultuře. Z její práce může čtenář získat dojem, že se tam prostě neproblematicky nacházejí. Ale jedna věc, je jaký význam autor nějakého popkulturního sdělení (např. komiksu, nebo filmu) do něj zakóduje a druhá věc, jak to různí příjemci tohoto popkulturního sdělení dekodují (třeba mj. i právě pod vlivem různých sociálních praktik).

Celkové hodnocení

Autorka předkládá tematicky zajímavou bakalářskou práci, ke které zpracovala velké množství zahraniční literatury. Práce je logicky strukturovaná, ale psaná těžkopádným jazykem, občas obtížně srozumitelným, s velkým množstvím jazykových chyb a drobnějších formálních nedostatků. Přesto práce splňuje všechny náležitosti.

Doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „dobře“.

V Praze, 8. srpna 2013

Mgr. et Mgr. Arnošt Novák